

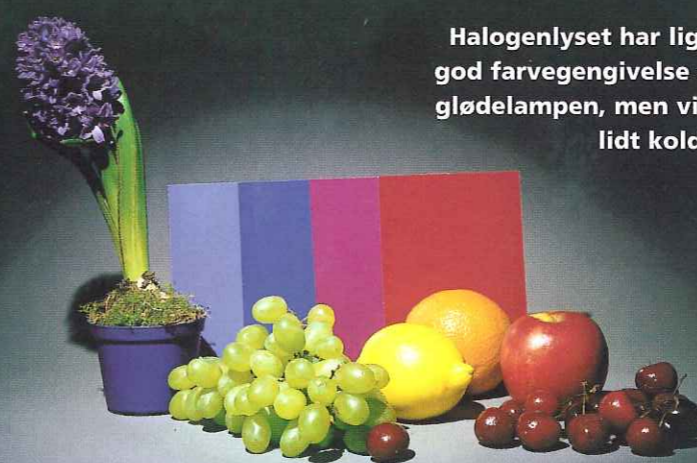
Gennemsnitligt dagslys. Farverne gengives indbyrdes styrkemæssigt korrekt, men opleves lidt blålige.

Glødelampelyset gengiver farvernes styrke indbyrdes korrekt og opleves varmt.

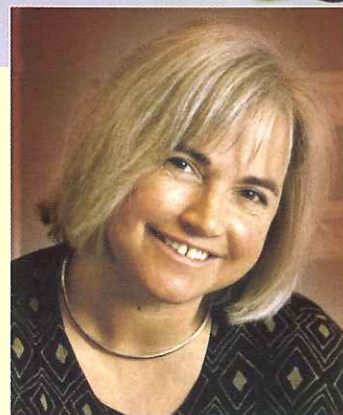
Halogenlyset har lige så god farvegengivelse som glødelampen, men virker lidt koldere.

Lavenergipæren gengiver farverne disharmonisk.

LYS OG FARVER

Artiklens forfatter, indretningsarkitekt MDD Myrna Havn er knyttet til Malerfagets Oplysningsråd og bladet *De Farver*. Desuden er hun medejer af ABITA (indretning - arkitektur - design) Tlf.: 35 27 27 07

Oplevelsen af farver er stærkt knyttet til lyset. Kun ved hjælp af lys kan vi se farver, men nuancerne er afhængige af det lys vi har til rådighed, både ved dagslys og elektrisk lys.

Dagslysets farve og styrke ændrer sig med årstiderne, vejret og tidspunktet på dagen. Variationerne er store, fra det neutrale hvide lys fra en overskyet himmel til det kolde lys fra den blå himmel og det varme lys fra solen. I gråvejr, som vi i Danmark har 60% af tiden, er lyset ens hele horisonten rundt. I klart vejr og solskin oplever vi tydeligt lysets forskellighed fra de 4 verdenshjørner.

LYSET OG VERDENSHJØRNERNE

Alle farver kan i princippet bruges mod alle verdenshjørner, men du skal være opmærksom på den valgte farvenuances samspil med lysets farve for at få den største glæde af dine farver.

NORD

Mod nord har vi det kolde lys og samtidig det mest stabile og ensartede lys, som er uden indflydelse af den varme sol. Lyset fra nord regnes for at være det bedste, når der skal arbejdes med farver. Det er der-

for ikke uden grund, at malere til alle tider har placeret deres atelierinduer mod nord. I nordvendte rum vil gule og orange farver dø en smule, fordi lyset ikke har så meget varme, mens de kolde blå farver vil få et ekstra skub i den "blå retning". Det modsatte sker i sydvendte rum, når solen er på himlen.

VEST

Når solen står lavt på himlen mod vest, er lyset meget varmt. Det vil give varme i farverne og få dem til at gløde op. Det vil derfor være naturligt at anvende gule, røde og orange nuancer.

ØST

Omkring solopgang vil du også opleve varme i farverne, men i løbet af dagen vil lyset mod øst opleves som rimeligt neutralt og uden speciel farve.

SYD

I sydvendte rum med store vinduer har du størst chance for at få glæde af solens styrke. Her kan du bruge alle farver. Det er ikke nødvendigt at sætte så meget styrke på farverne, og derfor gør de lette farver, f.eks. sarte pastelfarver, sig godt her.

SPECIELLE EFFEKTER

Det er også i rum med sol, at du kan opnå spændende effekter. Når solen skinner ind ad vinduerne, reflekteres den af vinduessprosser og karme og danner solfelter på gulve og vægge. Kontrasten mellem den stærkt belyste vindueskarm og selve vinduesvæggen bliver meget kraftig, hvis farverne er mørke.

LIDT LYS

I rum med lidt dagslys kan det være ekstra effektivt at understrege manglen på lys ved at bruge

mørke farver. De mister netop noget af deres natur, hvis de belyses for kraftigt, og lever derimod ved at ulme i det mørke.

MEGET LYS

Det vil derimod være naturligt i havestuer og andre rum med store vinduer at arbejde med lyse farver til både træværk og vægge. Det giver mulighed for, at lyset reflekteres ind og rundt i rummet uden at blive opsuget af mørke flader.

OMGIVELSERNE PÅVIRKER FARVERNE

Det er ikke kun verdenshjørnerne, vi skal være opmærksomme på, når vi ser på farven af dagslys. Omgivelserne spiller også ind. Hvis der udenfor et vindue er en masse grønt bladhæng, vil det lys, som trænger gennem bladene, være farvet grønt. Det skal du tage højde for i dit valg af farver til rummet. F.eks. vil røde farver, der bliver belyst af grønt, få et gråligt præg. Noget lignende kan du opleve, når farven på facaden af huset overfor reflekteres i dine rum. Hvis du skal gøre nogle sikre farvevalg, bør du være opmærksom på, hvor dominerende lyset fra huset er. Det kan evt. være en god idé at vælge farvetoner, som er beslægtede med huset overfor. Hvis du har rum, som er placeret, hvor himmel eller hav reflekterer lyset, skal du regne med dagslys, som er farvet lidt i blålig retning.

GLØDELAMPEN

Glødelampelys indeholder hele spektrets farver, men betegnes generelt som varmt lys, ligesom dagslys lige før solnedgang. Glødelampen er billig i indkøb, men er ikke særlig økonomisk i drift. Kun ca. 5-10% af den energi, som glødelampen bruger, bliver brugt til lys, og levetiden er kun 1000 timer. Den har gode far-

vegengivende egenskaber, men vil altid fremhæve det varme i farven.

HALOGENLAMPEN

Halogenlampen er også en form for glødelampe, men lyset er mere hvidt, og den er bedre til at gengive de blå og kølige farver. Farver belyst med halogen virker friskere end med glødelampelys. Halogenlys har en længere levetid - ca. 4.000 timer - og giver mere lys end glødelamper med samme Watt.

LAVENERGIPÆRER

Lavenergipærer og kompakte lysstofrør har kun 1/5 af glødelampens elforbrug. Den gennemsnitlige levetid er ca. 10.000 timer. Til gengæld er farvegengivelsen lidt ringere.

LYSSTOFRØRET

Lysstofrør findes med enten varmt, neutralt eller koldt lys. Her gælder der det samme, som for kompakte lysstofrør: Vil man have en god farvegengivelse, bliver det på bekostning af lysudbyttet og økonomien.

KONKLUSION

Når du farvesætter med lys, er det vigtigt at kende virkemidler og muligheder for at kunne bestemme, hvor stor vægt du vil lægge på rigtig farvegengivelse i de forskellige rum. Forkert lys kan få en hvilken som helst farve til at miste sin kulør. ■

Fotos: Kurt Nørregård